

ISSN (E): 2181-4570

Buyuk Britaniyada ta'lim tizimi va oliy ta'lim muassasalarida ilm olishning ahamiyatliligi.

Ruziyeva Hilola

otaboyeva_a@nuu.uz

Yusupova Shukrona

missolimjonovna@gmail.com

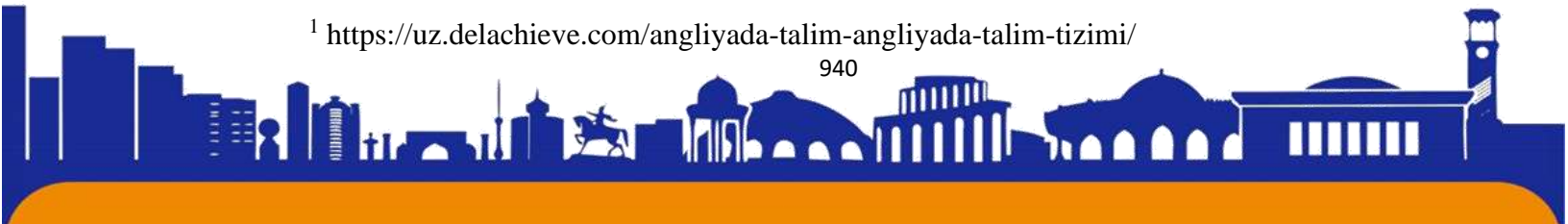
Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim tizimi islohotlari haqida so'z yuritiladi. Ma'lumki, Buyuk Britaniya ta'lim tizimining ko'plab asrlar davomida ishlab chiqilgan va bugungi kunda u eng yuqori sifatli standartlarga javob dunyoning eng yaxshi biri hisoblanadi. AQSh universitetlari bilan bir qatorda, ayni paytda Britaniya oliy o'quv yurtlari xorijiy talabalar orasida eng mashhur bo'lib hisoblanadi. Shu bilan birga, Angliya-sakson dunyosida ta'lim tizimlarining o'xshashligini hisobga olgan holda, Buyuk Britaniyada oliy ta'lim tizimi boshqa mamlakatlarga nisbatan o'ziga xos xususiyatlari va afzalliklariga ega.

Kirish. Angliya Bugungi kunda ta'lim o'n olti besh yoshlardagi barcha fuqarolar uchun majburiydir. davlat: ikki sektor ta'lim tizimi tarkibida chiqib turmasa (bepul ta'lim) va xususiy (pulli ta'lim). Umuman, operatsion ikki tizimlari shtatida bo'lgan o'quv jarayoni asoslangan: ulardan biri to'g'ridan-to'g'ri Angliya, Shimoliy Irlandiya va Uels ta'sir va ikkinchi bor - Shotlandiyada.¹

Qadimiy an'analar.

Angliyada ta'limning asosiy xususiyatlaridab biri bo'lib, bu qadimiy an'ana va qoidalarga hurmat. Bu yaxshi ma'noda konformizm asrlar davomida eng samarali deb hisoblangan yaxshi tashkil etilgan tizimni qo'llab-quvvatlaydi. Stiven Xoking, Vladimir Nabokov, Oskar Wilde, Isaak Nyuton va boshqa ko'plab — u insoniyat tarixida eng yorqin fikrlarini ko'tardi bir xil zamonaviy talabalar oldida paydo bo'ladi. Buyuk Britaniyaning ta'lim tizimi o'z an'anaviy qadriyatlarini saqalash bilan birga, dunyodagi boshqa davlatlar ta'lim tizimi bilan raqobatbardoshlik saqlab kelmoqda.

¹ <https://uz.delachieve.com/angliyada-talim-angliyada-talim-tizimi/>

Xilma- xillik. Qadimgi an'analarga sodiq qolgan bo'lsa ham, ingliz universitetlari bir-biridan juda farq qiladi. Misol uchun, Kembrij universitetida intizom juda qadrlanadi, u eng mashhur ingliz oilalaridan yoshlarni to'playdi, London Metropoliten universiteti esa ijodiy yoshlar orasida eng dinamik va progressiv hisoblanadi. Bat universiteti kuchli tadqiqot bazasiga ega va muhim ilmiy markaz hisoblanadi. Hatto eng mashhur London universiteti o'nlab turli kollejlardan iborat, shuning uchun an'anaviylik tufayli barcha Britaniya universitetlari bir xil deb o'ylamang. Aksincha, har bir ta'lim muassasasining tavsifiga biroz kirib, ularning har birida yondashuvlarning xilma-xilligini ko'rish va baholash va o'zingiz xohlagan narsani tanlash qiyin emas. Do'stona muhit. Britaniya oliy o'quv yurtlari so'nggi farq, ayniqsa, Amerika bilan solishtirganda, ta'lim davomida juda ijobiy atmosfera. AQSh bilan taqqoslaganda, u yerda ta'lim birinchi navbatda raqobat degan ma'noni anglatadi. Albatta, raqobat muhiti natijaga yaxshi ta'sir qiladi, lekin har bir kishi undan chiqadigan kuchli ritmga mos kelmaydi. Britaniya universitetlarida talaba to'liq o'z-o'ziga taqdim etiladi va mustaqil ravishda tizim jarayonini alohida tanlashga haqlidir. Shu sababli, bu mamlakat raqobat uchun chanqoq bo'lmagan, ammo natijaga qat'iy yo'naltirilgan kishilar uchun ajoyib tanlov bo'ladi.

Britaniya universitetlariga qabul qilinish

Ko'pgina talabalarning tajribasiga ko'ra, ingliz universitetiga kirish qiyin emasligini aniq aytishingiz mumkin. Va bu qabul qilinish talablari va ariza berish jarayoni uchun ham amal qiladi. Shunga qaramay, bir nechta fikrlarni bilish va iloji bo'lsa, oldindan tayyorgarlik ko'rish muhimdir. Xo'sh, ingliz universitetiga qanday kirish mumkin? Birinchi va eng muhimi, ingliz tilini o'rganishdir. Afsuski, ko'plab abituriyentlar til bilish darajasini e'tiborsiz qoldiradilar va barcha qabul qilish jarayoniga ko'proq e'tibor berishadi. Lekin xavfsiz hech narsa kerak emas-faqat bir necha oy ichida tayyorlash boshlash: ingliz tilida maqolalar o'qish, mustaqil ravishda oliy o'quv yurtlari saytlar ko'rib, subtitr bilan original tilda filmlar tomosha boshlash, bepul kurslar uchun sarflash, bir necha soat, bir kun. Natijada bir necha hafta ichida o'zini his qiladi va til bilimi nafaqat kirish vaqtida, balki hayotning boshqa sohalarida ham foydali bo'ladi.²

² <https://uz.instudy.uz/davlatlar/buyuk-britaniya/>

Universitet va dasturni tanlang. Keyingi qadam, kelajakdagi ixtisosligi va universitetini aniqlashdir. Birinchi tanlov bilan hech kim sizga o'zingizdan yaxshiroq yordam bermaydi. O'nlab maqolalarni «XXI asrning eng mashhur mutaxassisliklari — ni qayta o'qimang-ular odatda keng auditoriya uchun mo'ljallangan va muayyan shaxsni aniqlashga yordam bermaydi. 40 yil buxgalter sifatida ishlash uchun arxeologning iste'dodini erga ko'mib tashlash, ammo yaxshi mutaxassislar har doim va har joyda talabga ega ekanligini esdan chiqarmaslik kerak. O'z navbatida, universitetni tanlash bilan siz nafaqat sezgi uchun tayanmasligingiz kerak—bu holda o'quvchilarning reytinglari, forumlari va shaxsiy hikoyalari yordam beradi.

Hujjatlarni tayyorlash. Eng qiyin narsa orqada bo'lsa, faqat bir nechta qog'ozni to'plash va kerakli testlarni topshirish qoladi. Biroq, bu vaqt talab etadi, shuning uchun oxirgi qadam bilan kechiktirmang, aks holda muddatgacha vaqt yo'q. Barcha tanlov jarayoni onlayn ariza tizimi orqali amalga oshiriladi, shuning uchun pochta orqali hech narsa jo'natishning hojati yo'q — skaner nusxalari yetarli bo'ladi.³

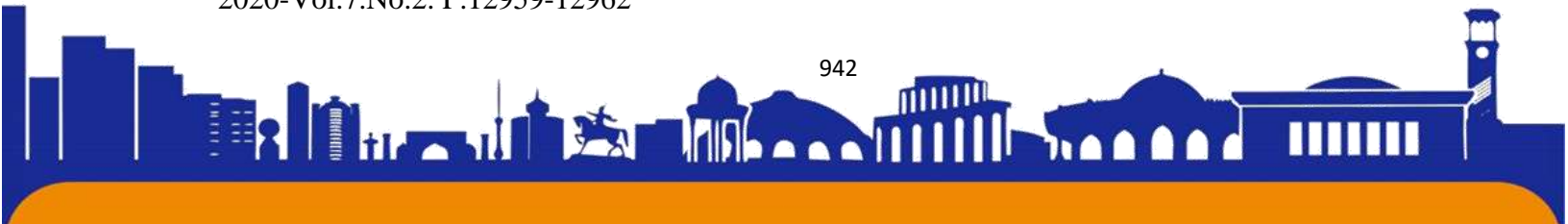
Sertifikat yoki diplomning rasmiy tarjimasi. Birinchidan, olingan ta'lim to'g'risidagi hujjatning rasmiy tarjimasi haqida g'amxo'rlik qilish kerak. Buni o'zingiz qilishingiz yoki tarjima idorasiga murojaat qilishingiz mumkin. Esingizda bo'lsin: o'tgan o'quv davrida olingan baholashlar juda muhimdir, chunki ko'plab universitetlar o'rtacha ball talab qilmoqda.

IELTS sertifikati. IELTS ingliz tilida juda muhim, ammo juda qo'rqinchli rasmiy imtihondir. To'g'ri tayyorgarlik bilan uni topshirish juda oson, shuning uchun sinov tarixini qo'rquv va qo'rquv bilan kutmang. Ushbu test muhim ahamiyatga ega, chunki tilni bilish darajasiga bo'lgan talablar akademik jihatdan eng yorqin abituriyentlar uchun ham kamaytirilishi mumkin emas. Til talablari sahifasini diqqat bilan o'qing—ro'yxatga olish uchun qanday minimal ball kerakligini va qaysi imtihon natijalari talab qilinishini ko'rsatadi.

Sertifikatfoundation Year, IB (International Baccalaureate) yoki A-Level (bakalavr dasturlari uchun) GRE yoki GMAT sertifikati (ba'zi magistr dasturlari uchun). Muayyan magistratura dasturlari (asosan MBA dasturlariga nisbatan) talabadan

---

³ Zakirova S.A. The Role of IT-Management in the Development of Information Technologies//International journal of advanced research in science, engineering and technology. - 2020-Vol.7.No.2. P.12959-12962

standartlashtirilgan GRE yoki GMAT testlarini topshirishni talab qiladi. Tadqiqot taklifi (tadqiqot Proposal). Fan doktori dasturlari yoki magistrlik dasturlari qabul qilish uchun, ayniqsa MS / Ma tadqiqot talaba u amalga oshirish uchun o'z ichiga oladi tadqiqotlar bo'yicha dolzarb taklif bilan ta'minlash kerak.

Tadqiqot kategoriyasi dasturlari talabani tadqiqot sohasida ishlashga bag'ishlangan vaqtining ko'p qismini nazarda tutadi. Bunday dasturlarga kirish juda qiyin, chunki tadqiqot (tadqiqot Proposal) uchun taklif qilish talab etiladi va ular uchun o'rganish qiyinroq, chunki material haqida mukammal bilim va mustaqil o'rganish kerak. Ushbu dasturlar kelajakda fan doktori (PhD) dasturlariga kirishni istaganlar uchun ideal variant bo'ladi.

Ta'limning ahamiyati:

Oddiy qilib aytganda, ta'lim bolalarga jamiyatning muvaffaqiyatli a'zosi bo'lib, yaxshi va muvaffaqiyatli shaxs bo'lib ulg'ayishga yordam beradigan bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish imkonini beradi. Ushbu g'oyani amalga oshirish uchun o'quvchilar, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida yaxshi munosabatlarni o'rnatish kerak. Atrof-muhitning ta'siri tufayli talabalar o'zlarining to'liq salohiyati, iste'dodlarini rivojlantirish va hayotiy maqsadlariga erishish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu boshlang'ich maktabdan tortib to o'rta maktabgacha, kollej va universitet ta'limigacha bo'lgan har bir ta'lim darajasiga taalluqlidir. Ta'lim darajasidan qat'i nazar, biz xususiy yoki davlat maktablari haqida gapiramizmi, maqsadlar bir xil. Bir-biridan farq qiladigan narsa - bu ish usullari va talabalar va o'qituvchilar duch keladigan qiyinchiliklarning murakkabligi.

Ta'lim muvaffaqiyat kalitidir

Yetarli ta'lim yoshning, jamiyatning to'laqonli a'zosi bo'lishiga yordam beradi. Bilim muvaffaqiyatli martaba, yuqori ijtimoiy mavqe, munosib hayot va o'z ambitsiyalariga erishish imkoniyati uchun asos yaratadi. Bunday yuksak darajaga erishish uchun birinchi to'siqni yengib o'tish uchun katta kuch va istak talab etiladi. Ma'lumotli shaxs o'z hayoti davomida o'rganishi va rivojlanishi kerak, shunda ular oldida turgan ko'plab imkoniyatlarni tan olish va undan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Bu oson ish emas, shuning uchun ham bolalar erta yoshdanoq ta'limning muhimligini tushunishlari kerak. Ota-onalar bu jarayonda juda yordam berishlari mumkin, ammo eng katta mas'uliyat hali ham o'qituvchilarda. Ular, ayniqsa, erta bolalik rivojlanishida muhim bo'lgan bilimlarni yetkazishda eng ko'p tajribaga ega.

Erta bolalik - bu shaxsiy iste'dodlarni rivojlantirish va mehnat odatlariga ega bo'lish davri. Yuqoridagilardan kelib chiqadigan xulosa shuki, ta'limning maqsadlaridan biri o'quvchilarni fikrlash va olingan bilimlarni ijodiy va samarali qo'llashga o'rgatishdir. Shunday qilib, ular o'zlarini kutayotgan barcha qiyinchiliklarga tayyorlaydilar, chunki bilim muvaffaqiyat kalitidir.

Bilim muvaffaqiyatli martaba asosidir

Ta'limning o'rni haqida ko'plab ta'riflar va fikrlar mavjud, ammo ularning barchasi aniq bilim va ko'nikmalarni egallashning muhimligidir. Shunday qilib, ba'zi ekspertlar mehnatni o'qitishning eng muhim maqsadi insonni jamiyatning foydali a'zosiga aylantirish, deb hisoblasa, boshqalari shaxsiy ambitsiya va salohiyatga erishishni talab qiladi. Ta'lim maqsadiga qanday qarashidan qat'i nazar, haqiqat shundaki, maxsus bilimsiz hayotda muvaffaqiyatga erishish mumkin emas. Bunday bilimlar maktabda o'zlashtiriladi va oliy ta'lim orqali kengaytiriladi, shuningdek, muntazam ta'lim tizimidan tashqari shaxsiy rivojlanish ham mavjud.

Sifatli ta'lim ko'nikmalarni (muammolarni hal qilish, moslashuvchanlik, bosim ostida ishlash va h.k.) rivojlantirishga imkon beradi, bu esa yaxshiroq ish topish, martaba ko'tarilish va turli imtiyozlarga ega bo'lish imkoniyatlarini oshiradi.⁴

Yuqori ijtimoiy maqom

Tanlagan kasbida ajoyib natijalarga erishish orqali yuqori ijtimoiy mavqega erishiladi. Nufuzli diplomlar va malaka oshirish oliy ma'lumotli kishilarga jamiyatda nufuzli o'rinlarni egallash imkonini beradi. Qoida tariqasida, bu katta mas'uliyatli kasblar (sudyalalar, shifokorlar, advokatlar, siyosatchilar va boshqalar)

Bu ta'limning yakuniy maqsadi bo'lmasa-da, yuqori ijtimoiy-iqtisodiy maqom mansab muvaffaqiyati bilan chambarchas bog'liq. Bu, ayniqsa, jamiyatda sezilarli iz qoldirgan ajoyib iste'dod egalari (masalan, rassomlar va olimlar) misolida yaqqol ko'rinadi.

Munosib hayot

---

⁴ Etzkowitz H., Webster A., Gebhardt C., Cantisano Terra B. R. The Future of the University and the University of the Future: Evolution of Ivory Tower to Entrepreneurial Paradigm. Research Policy, vol. 29, no 2, pp. 313-330.

Har bir talaba o'z ta'lim yo'nalishini tanlashi kerak bo'lganda qiziqtiradigan narsa bu ta'lim qanday imkoniyatlar keltirishidir. Ta'limning maqsadi, boshqa narsalar qatori, munosib hayotga ega bo'lishdir, bu quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Moliyaviy mustaqillik

- ✓ Oilaviy va shaxsiy sevimli mashg'ulotlar uchun yetarli bo'sh vaqt
- ✓ Kasbiy bajarilish hissi
- ✓ Sog'liqni saqlash xavfsizligi
- ✓ O'z ambitsiyalariga erishish imkoniyati⁵

Xulosa. Har bir insonning ambitsiyalari bor, lekin faqat shaxsiy rivojlanishiga ko'p kuch sarflaganlar o'z rejalari amalga oshirishini kutishlari mumkin. Ta'lim - bu maqsad sari eng qisqa va xavfsiz yo'l, chunki u muayyan soha bo'yicha zarur bilimlarni olish uchun tizimli yondashuvni ta'minlaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim nafaqat darsda o'tirishni, balki turli ko'nikmalarni, masalan, ijtimoiy ko'nikmalarni egallashni ham anglatadi. Muvaffaqiyat va hayot rejalarni amalga oshirish faqat yillar davomida o'rganilgan va professional muhitda zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallash va uzluksiz rivojlantirish bilan keladi. Ta'limning maqsadi nafaqat maktabda yordam beradigan, balki hayotning barcha sohalarida ijobiy yondashuvning kaliti bo'lgan yaxshi odatlarni qabul qilishdir. ⁶

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://uz.delachieve.com/angliyada-talim-angliyada-talim-tizimi/>
2. <https://uz.instudy.uz/davlatlar/buyuk-britaniya/>
3. Zakirova S.A. The Role of IT-Management in the Development of Information Technologies//International journal of advanced research in science, engineering and technology. -2020-Vol.7.No.2. P.12959-12962
4. Etzkowitz H., Webster A., Gebhardt C., Cantisano Terra B. R. The Future of the University and the University of the Future: Evolution of Ivory Tower to Entrepreneurial Paradigm. Research Policy, vol. 29, no 2, pp. 313-330.

---

⁵ Mukhamedov U.S., Salaydinov B. Sh., Zakirova S. A., Zunnunova U.G. Foreign experiences in the development of audientifical markets in Uzbekistan// International Journal of Psychosocial Rehabilitation. -2020-Vol. 24. No 8. P. 1780-1785.

⁶ Zunnunova U.G. Development Trends of the Organization of Information Processing at the Enterprise//International journal of advanced research in science, engineering and technology. -2020-Vol.7.No.2. P. 12963-12966.

5. Mukhamedov U.S., Salaydinov B. Sh., Zakirova S. A., Zunnunova U.G. Foreign experiences in the development of audientifical markets in Uzbekistan// International Journal of Psychosocial Rehabilitation. -2020-Vol. 24. No 8. P. 1780-1785.

6. Zunnunova U.G. Development Trends of the Organization of Information Processing at the Enterprise//International journal of advanced research in science, engineering and technology.-2020- Vol.7.No.2. P. 12963-12966.

